

PILIE TINĖS VISUOMENĖS INSTITUTAS

2014 m. gegužės 29 d.

VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ IR PAREIGŪNŲ PILIETINĖ GALIA DIDESNĖ NEI VISUOMENĖS, MAŽESNĖ – NEI MOKYTOJŲ IR MOKINIŲ

Pilietinės visuomenės instituto 2013 m. šeštąjį kartą atliktas Pilietinės galios tyrimas atskleidžia, jog Lietuvos visuomenės pilietinė galia, nors buvo ir vis dar tebėra menka, labai nežymiai auga. Šalia visos visuomenės šįkart pažvelgta ir į valstybiniame sektoriuje sukauptą pilietinę galią – papildomai tirta Lietuvos valstybės tarnautojų ir pareigūnų pilietinė galia (2008 m. ir 2009 m. panašiai detaliau žvelgta į mokytojų, 2010 m. – į jaunimo, o 2012 m. – į moksleivių pilietinę galią). Tyrimo rezultatai atskleidžia, jog Lietuvos valstybiniame sektoriuje pilietinės galios daugiau nei visuomenėje, tačiau – mažiau nei šalies mokyklose.

LIETUVOS VISUOMENĖS 2013 M. PILIETINĖS GALIOS INDEKSAS

Lietuvos visuomenės 2013 metų pilietinės galios indekso vidutinė reikšmė – 36,0 balai iš 100 galimų. Mūsų visuomenės pilietinė galia buvo ir vis dar lieka maža, tačiau lyginant su ankstesnių metų tyrimų duomenimis, ypač 2007 ir 2008 metais, kuriais buvo atlikti pirmieji pilietinės galios indekso matavimai, ji, kad ir labai mažai, bet auga.

Labiausia pilietinės galios indekso pokyčius gali lemti kintantis Lietuvos gyventojų dalyvavimas pilietinėse veiklose. Praėjusiais metais reikšmingai didesnė dalis gyventojų aukojo labdarai pinigų, daiktų ar kitaip parėmė asmenis palyginus su ankstesniais metais (2012 m. – 48 proc., 2013 m. – 55 proc.). Kitose veiklose gyventojų aktyvumas jeigu ir auga, tai tik statistinės paklaidos ribose. Vyraujančiomis pilietinėmis veiklomis išlieka jau minėta labdara ir dalyvavimas aplinkos tvarkymo talkose (51 proc.) bei vietos bendruomenių veikloje (37 proc.). Rečiau gyventojai įsitraukia į politinių partijų veiklą, kreipiasi į politikus, teisinėmis priemonėmis siekia apginti viešąjį interesą, dalyvauja demonstracijose, mitinguose ir streikuose.

2013 metų tyrimo duomenys taip pat rodo pozityvesnę visuomenės požiūrį į savo pilietinę galią: pilietinės įtakos suvokimo indekso, apimančio tris rodiklius (kokią įtaką, gyventojų nuomone, priimant sprendimus, paveikiančius visos visuomenės ar atskirų jos grupių gyvenimą, turi visuomeninės organizacijos, paprasti žmonės ir patys asmeniškai), vidutinė reikšmė nuo 45,0 iš 100 galimų balų 2012 metais augo iki 52,1 2013 metais.

Tačiau 2013 metų tyrimas atskleidžia ir neigiamas pilietinės galios pokyčių tendencijas. Šių metų tyrime didesnė dalis respondentų, nei anksčiau, atsakydami į klausimą apie tai, kiek tikėtina susidurti su įvairiomis rizikomis (prarasti darbą, būti laikomam aplinkinių keistuoliu, būti viešai užsipultam, šmeižiamam, įtarinėjamam, kad veikiama dėl savanaudiškų paskatų, sulaukti grasinimų susidoroti) inicijuojant ar aktyviai dalyvaujant pilietinėse akcijose ir veiklose, teigė, kad tokios rizikos tikėtinos.

LIETUVOS VALSTYBINIO SEKTORIAUS DARBUOTOJŲ PILIETINĖS GALIOS INDEKSAS

Lietuvos visuomenės valstybiniame sektoriuje pilietinės galios yra daugiau nei visoje visuomenėje. Pagal apklausos duomenis apskaičiuota Lietuvos valstybinio sektoriaus darbuotojų pilietinės galios indekso vidutinė reikšmė yra 44,7 iš 100 galimų balų (visuomenės – 36,0). Vis dėlto, ankstesni mokytojų ir moksleivių pilietinės galios indekso tyrimai atskleidžia, jog mokyklose pilietinės galios sukaupta dar daugiau (2009 m. paskaičiuota mokytojų pilietinės galios indekso reikšmė – 47,8, 2012 m. moksleivių – 47,6).

Nors tarp Lietuvos valstybinio sektoriaus darbuotojų populiariausios yra tokios pačios pilietinės veiklos kaip ir visoje visuomenėje, valstybinio sektoriaus darbuotojų aktyvumas gerokai didesnis (daugiausia aukojama labdarai (per paskutiniuosius 12 mėn. tai teigė darę 82 proc. valstybinio sektoriaus darbuotojų), dalyvaujama aplinkos tvarkymo talkose (66 proc.), vietos bendruomenės veikloje (44 proc.)). Viešojo sektoriaus atstovai taip pat gerokai dažniau internetu siunčia, skelbia pilietinio ar politinio pobūdžio informaciją, diskutuoja, pasirašo peticijas (tai daro 27 proc. viešojo sektoriaus atstovų ir tik 7 proc. gyventojų), perka kokios nors firmos ar šalies produktus dėl etinių ar moralinių, politinių motyvų (per paskutiniuosius metus tai teigė darę 28 proc. valstybinio sektoriaus atstovų ir 9 proc. visos visuomenės narių), dažniau susitinka su žurnalistais, kalba žiniasklaidos priemonėms, kreipiasi į valstybės kontroliuojančias institucijas pranešdami apie įstatymų pažeidimus, dalyvauja visuomenių organizacijų ir judėjimų veikloje bei kitur.

Valstybės tarnautojai ir pareigūnai labiau nei visa visuomenė nusiteikę asmeniškai prisidėti ir prie galimai šalyje kylančių problemų sprendimo: iškilus rimtai politinei, ekonominei ar vietos reikšmės problemai, kokių nors veiksmų imtųsi atitinkamai 49 proc., 60 proc. ar 87 proc. valstybės institucijų darbuotojų. Ypač aktyviai valstybės sektoriaus atstovai linkę spręsti savo gyvenamosios vietovės problemas: 2 iš 5 imtųsi patys organizuoti veiklą vietinės reikšmės problemai spręsti (visoje visuomenėje tokių – 3 iš 10).

Vertindami įvairių grupių galias priimant sprendimus, paveikiančius visos visuomenės ar atskirų jos grupių gyvenimą, valstybinio sektoriaus atstovai šiek tiek labiau nei visa visuomenė vertina savo asmenines galias (3,3 balais, visuomenė – 3,1 balu iš 10), kiek daugiau galių nei visuomenė priskiria ir savivaldybių taryboms, Seimo nariams, verslininkams, žiniasklaidai bei visuomeninėms organizacijoms ir bendruomenėms, tačiau mažiau nei visuomenė įvertina valdininkų, seniūnų galias.

Tuo tarpu pilietinės veiklos rizikų indekso reikšmėmis valstybės tarnautojai ir pareigūnai nuo visos visuomenės skiriasi labai nežymiai (šio indekso vidutinė reikšmė visuomenėje – 20,1, valdžios sektoriuje –

21,4). 6 iš 10 valdžios sektoriaus atstovų pritaria nuomonei, jog žmogus, inicijuojantis ar aktyviai dalyvaujantis pilietinėje veikloje gali prarasti darbą, būti viešai užsipultas, šmeižiamas, aplinkinių laikomas keistuoliu.

Apžvelgiant atskiras pilietinės galios indekso dimensijas, galima pastebėti, jog labiausiai nuo visuomenės valstybės tarnautojai ir pareigūnai skiriasi gerokai didesniu savo aktyvumu (pilietinio aktyvumo indeksų vidutinės reikšmės skiriasi 21,3 punkto), bei pilietinio aktyvumo potencialu (potencialaus pilietinio dalyvavimo indeksų vidutinės reikšmės skiriasi 9,4 punkto). Tuo tarpu požiūriu į pilietines įtakas bei su pilietiniu veikimu susijusias rizikas – valstybinio sektoriaus atstovų ir visos visuomenės nuomonės skiriasi gana nežymiai.

Lyginant valstybės tarnautojus ir mokytojus galima pastebėti, jog mokytojai lenkia valstybės tarnautojus ir pareigūnus savo aktyvumu (tiek realiu, tiek potencialiu) bei nežymiai – pilietinės įtakos suvokimu. Tačiau, kita vertus, mokytojai dažniau išvelgia su pilietinėmis veiklomis susijusias rizikas.

Lietuvos pilietinės galios indeksą pagal mokslininkų prof. dr. Ainės Ramonaitės, dr. Rūtos Žiliukaitės ir dr. Mindaugo Degučio parengtą metodiką Pilietinės visuomenės institutas skaičiuoja nuo 2007 metų. Toks tyrimas atliktas jau šeštąjį kartą.

Pilietinės galios indekso tyrimai yra grįsti reprezentatyviomis Lietuvos visuomenės ir valstybinio sektoriaus darbuotojų apklausomis, kurias 2013 m. gruodžio mėn. ir 2014 m. sausio – kovo mėn. atliko visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „VILMORUS“.

Šie tyrimai remti Europos Socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis pagal Europos Komisijos Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programą.

Daugiau informacijos: Ieva Petronytė, ieva@civitas.lt, tel. 8 672 21668

Pilietinės visuomenės institutas / Civil Society Institute, Didžioji g. 5, LT-01128 Vilnius, Lietuva
Tel. +370 5 2314678, faks. +370 5 2623157, civitas@civitas.lt, www.civitas.lt